

УДК 327(477)

Володимир Гіщинський

“УКРАЇНСЬКИЙ ГОРДІЇВ ВУЗОЛ” СУЧАСНОЇ ГЕОПОЛІТИКИ

Доведено можливість розв’язання “українського гордієвого вузла” сучасної геополітики на основі переосмислення Україною ролі та місця в сучасному глобалізованому світі з огляду на досвід історії її зовнішньої політики. Запропоновано та обґрунтовано такий геополітичний проект, який даватиме Україні реальні міжнародно-правові гарантії її безпеки, а також переконливо свідчитиме, що українці можуть самі визначати роль і місце своєї Вітчизни на міжнародній арені.

Ключові слова: Україна, українське питання, “український гордіїв вузол”, формула безпеки України, геополітичний проект, постійний нейтральний статус України, безпека України – безпека світу.

“Український гордіїв вузол” – надзвичайно складна ситуація, що склалася навколо України у міжнародних відносинах початку ХХІ ст., має геостратегічні виміри та міцно зав’язана на геополітичних інтересах РФ, США, ЄС щодо країни. Безперечно, його мирне розв’язання є вкрай важливим для України та відповідатиме інтересам усього світу. Однозначно, нинішня міжнародна ситуація навколо України настільки складна, що може спричинити не тільки дестабілізацію безпеки в Європі, а й загалом у всьому світі, зруйнувавши сучасну глобальну систему міжнародних відносин.

Державна незалежність України в небезпеці. Територіальна цілісність її як суверенної держави також під загрозою. Світове співтовариство зобов’язане будь-що не допустити силової зміни кордонів РФ щодо України та їхнє узаконення в односторонньому порядку Росією, оскільки це суперечитиме міжнародному праву та створить вкрай небезпечний прецедент у сучасній системі міжнародних відносин.

Міжнародні гарантії безпеки, отримані Україною від держав-гарантів, що підписали Будапештський меморандум 5 грудня 1994 р. у зв’язку з приєднанням її до “Договору про нерозповсюдження ядерної зброї” [1], як засвідчує реальність сьогодні, не спрацювали. Йдеться, зокрема, про їхні “зобов’язання згідно з принципами Заключного акта НБСЄ поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони України” [1]. Окрім того, їх грубо порушила одна із держав-гарантів, що підписала його, постійний член Ради Безпеки ООН – Російська Федерація. Анексією Автономної Республіки Крим, невід’ємної складової частини України, РФ порушила прописані в міжнародно-правових документах фундаментальні принципи глобального міжнародного порядку, який зусиллями світового співтовариства створили після Другої світової війни [3; 5]. По суті, РФ веде на Сході України неоголошену війну проти української суверенної держави.

Зі світової історії відомо, що всі війни колись закінчуються. Рано чи пізно завершиться і ця. Завершиться, як і всі війни, – мирним договором. Припустимо, що найближчим часом так і станеться. Що далі? Адже, якщо причин, що “спонукали” РФ до відверто агресивних дій щодо України не буде ліквідовано, і Україна не матиме реальних міжнародно-правових гарантій її національної безпеки, то Росія за сприятливішої геополітичної ситуації, за вигідніших для себе умов піде на реванш.

Тому одразу ж постає питання – яким мирним договором? Мирним договором, яким буде ліквідовано підґрунття “мотивації”, які спонукали РФ до анексії Криму – невід’ємної складової частини України? Чи мирним договором, яким РФ просто зобов’яжуть “добровільно-примусово” повернути Україні

анексований Крим, перестати всіляко підтримувати самопроголошені республіки ДНР та ЛНР на українській території? Чи мирним договором, який буде для України перемогою? Чи мирним договором, який означатиме для України поразку? Чи мирним договором, який Україні в ім'я миру та безпеки у всьому світі “нав'яжуть” його на тих умовах, які не будуть відповідати її національним інтересам чи інтересам усього світового співтовариства, а тільки інтересам “гарантів” її безпеки та “конкурентів” за домінуючий вплив над нею? Чи мирним договором, який стане засобом успішного розв'язання “українського гордієвого вузла” сучасної геополітики в інтересах України? Чи розв'язання “українського гордієвого вузла” знову стане ключовим елементом великого геополітичного торгу? Чи Україна, як суверенна держава, матиме можливість у переговорному процесі з розв'язання “українського гордієвого вузла” висувати свої пропозиції і бути почутою та домогтися реальних міжнародно-правових гарантій забезпечення своєї незалежності й територіальної цілісності не тільки сьогодні, а й у майбутньому? Чи може знову, вкотре, без України, ігноруючи національні інтереси українців, “гаранти” її безпеки і водночас “конкуренти” за домінуючий вплив над нею вирішуватимуть їх долю? Таке вже було: і не раз, і не два. На що чекаємо. Так, Україні потрібна перемога. Але не будь-якою ціною, а завдяки добре продуманому неординарному дипломатичному кроку.

Українці, як народ, який має власну тисячолітню традицію національного державотворення, як народ, який має власну історичну долю, нарешті повинен сам подивитися заново на історію зовнішньої політики українських національних держав, нарешті сам має спромогтися визначити роль і місце своєї Батьківщини у європейському та світовому геополітичному просторі та зрозуміти, виходячи із власних національних інтересів, що відбувається в сучасному глобалізованому світі. А не жити у мріях і керуватись ілюзіями, плекати марні надії та чекати на милість передових держав світу, наївно надіючись на “тверді” міжнародні гарантії безпеки України зі сторони “гарантів” її безпеки і водночас “конкурентів” за домінуючий вплив над нею. Більше того, Україна повинна перестати жити в світовому співтоваристві, будучи суб'єктом міжнародного права, за чужими, нав'язаними їй зовнішньополітичними доктринами, концепціями, сценаріями. Україна повинна сама запропонувати міжнародному співтовариству реалістичний, добре продуманий, неординарний, дипломатичний проект розв'язання “українського гордієвого вузла” сучасної геополітики. Доля України в її руках.

Сьогодні, зважаючи на виклики часу, українським політикам і дипломатам на основі переосмислення ролі та місця України у європейському та світовому геополітичному просторі, з огляду на досвід історії її зовнішньої політики, необхідно розробити всеохоплюючий зобов'язуючий міжнародно-правовий документ, що надасть їй безпеку. У ньому необхідно чітко прописати реальні механізми забезпечення захисту суверенітету, незалежності й територіальної цілісності України не тільки сьогодні, а й у майбутньому її національну безпеку повинні обов'язково гарантувати всі держави-члени ООН, а не тільки постійні члени Ради Безпеки ООН, не тільки одна “супердержава” чи група держав (або ж їхній військово-політичний блок), оскільки не завжди їхня військово-економічна могутність буде такою, якою вона є сьогодні, а глави держав та урядів тих країн не завжди будуть прихильні до України.

Працюючи над цим доленосним для України міжнародно-правовим документом, українським дипломатам варто зробити виважені висновки з історії зовнішньої політики українських національних держав минулих століть й, насамперед, ХХ ст., щоб, опираючись на досвід їхньої зовнішньополітичної діяльності, переосмислити міжнародно-правові гарантії її безпеки в минулому і не допустити у подальшому повторення їхніх помилок. Історичний досвід

України засвідчує, що український народ, державні діячі якого традиційно орієнтувались на зовнішні сили, підлаштовуючись під чужі інтереси, геополітичні сценарії, чекаючи на милість передових держав світу та наївно сподіваючись на “тверді” міжнародні гарантії її безпеки, державного суверенітету та територіальної цілісності з їхнього боку, не досягне успіхів у національному державотворенні, доки не проявить власної волі, наполегливості у праці в розбудові незалежної української держави та активної, дієвої зовнішньополітичної діяльності, спрямованої на захист своїх національних інтересів на міжнародній арені. Про вкрай негативні наслідки такої “орієнтації” державних діячів України в здобутті незалежності, розбудові й захисті національної держави на зовнішні сили, наголошував ще у 20-х роках ХХ ст. відомий український громадсько-політичний діяч, історик та політолог В. Липинський, який категорично заявляв: “...ніхто в світі та в Європі сильної і великої Української Держави собі не бажає. Навпаки, єсть багато сил, що власне заінтересовані в тому, щоб ніякої України не було, або щоб вона була якнайслабша. Тому при відбудовуванні нашої державно-національної традиції [...] ми не тільки не можемо покладати надії на допомогу якоїсь “орієнтації”, а навпаки мусимо бути готові, що різні зовнішні сили будуть нам в тому наскільки можливо заважати” [6, с. 98–99]. Слушно тут згадати і застереження В. Винниченка про “...нешасну орієнтацію на зовнішні сили, яка так дошкульно була нас за всю нашу давню і недавню історію боротьби за самостійність. Била і не навчила” [7, с. 13]. Україна впродовж своєї багатовікової історії, через своє винятково важливе розташування, обумовлене її військово-стратегічним і транзитно-економічним значенням для Європи й загалом для Євразії, не мала, не має і навряд чи матиме надійних союзників, проте мала, має і матиме хіба що ситуативних “гарантів” безпеки та водночас “конкурентів” за домінуючий вплив над нею, які намагалися чи намагатимуться будь-що втримати її у сфері свого впливу, або ж хоча б розіграти “українську карту” в своїх геополітичних інтересах. Дійсно, століттями чітко простежується певна історична традиція зовнішньополітичної орієнтації українських державних діячів то на одного, то на другого “гаранта” безпеки України та водночас “конкурента” у боротьбі за неї й оперті на котрогось з них у здобутті, захисті, збереженні і розбудові держави, яка незаперечно засвідчує, що це рано чи пізно завжди закінчується поділом українських земель, призводить до втрати національної державності зі всіма негативними для українського народу наслідками. А гіркий досвід історії нашого національного державотворення та історія зовнішньої політики українських національних держав минулих століть і насамперед ХХ ст. вчить: ніхто нам не побудує економічно сильної держави, ніхто її нам не захистить, якщо ми не зробимо цього власноруч.

Україна в новітній час знову перетворилася на об’єкт витонченої геополітичної гри між ключовими суб’єктами сучасної світової політики – США, РФ, ЄС. Без перебільшення можна сказати, що розв’язання “українського гордієвого вузла” для всіх ключових геополітичних гравців, які мають інтерес до України, стало випробуванням для них. Адже той із них, хто матиме більш-менш вагомий вплив на Україну, той матиме шанс впливати на геополітичні процеси не тільки в Європі, а й в Євразії, та, ймовірно, матиме якоюсь мірою визначальний вплив на світову політику. Про виняткове значення ролі та місця України в світі ще в 20-х роках ХХ ст. твердив відомий український геополітик Юрій Липа: “Призначення України є тільки в ній самій, її доля в її людях [...] Під оглядом економічним і геополітичним – це одна із найвагоміших земель світу. Це значіння України тільки зростатиме в сучасному світі” [8, с. 97–98]. Це дуже добре розуміють РФ, ЄС, США. Отож, кожен із цих сьогоднішніх провідних і впливових центрів світової політики за будь-яку ціну не допустить, щоб один із

них встановив свій більш-менш суттєвий вплив на Україну та опинився у виграшному становищі щодо інших “конкурентів” у боротьбі за неї. Дійсно, ставки “гарантів” безпеки України та водночас “конкурентів” у боротьбі за неї доволі високі. Зокрема, поразка США та ЄС у боротьбі за вплив над Україною стане символом послаблення їх позицій у світі. А поразка РФ в боротьбі за вплив над Україною стане початком втрати нею ролі активного геополітичного гравця сучасних міжнародних відносинах, передусім, на пострадянському просторі. Більше того, без мирного розв’язання “українського гордієвого вузла” неможливо й мріяти про якусь стабільність у системі європейської та світової безпеки. І її не буде доти, поки “український гордієв вузол” не буде належним чином розв’язаний із врахуванням інтересів України. Захищаючи Україну, Європа та світ захищає і себе. Подальше нехтування цього складного міжнародного питання світовим співтовариством може зрештою вагомо вплинути на долю не тільки Європи, але й усього світу. Безпека України – це безпека Європи та світу. Боротьба за Україну триває.

В умовах “конкуренції” між РФ, США, ЄС за домінуючий вплив над Україною найприйнятнішою тактикою і стратегією її зовнішньополітичної діяльності має бути власна витончена геополітична гра на інтересах “гарантів” її безпеки та водночас “конкурентів” за неї, спрямована на захист власних національних інтересів.

Україна може та обов’язково повинна зайняти важливе місце у сучасній глобальній системі міжнародних відносин, оскільки її безпека є, безперечно, надзвичайно важливою складовою безпеки світу загалом. Україна за будь-яких умов не повинна перетворитися на зону тривалого потенційного суперництва між Заходом і Сходом зі статусом форпостної держави, що матиме вкрай негативні наслідки для неї. Багато що залежить від самої України: дозволить, чи не дозволить Україна “використати” себе як розмінну монету в геополітичних іграх, що ведуть навколо неї провідні та впливові центри світової політики. Україна із об’єкта маніпуляцій з боку провідних держав світу для досягнення ними тих чи інших геополітичних цілей у XVII–XX ст., може і повинна стати у XXI ст. впливовим суб’єктом міжнародних відносин у новій моделі світового порядку та зайняти своє місце у новій системі координат глобального геополітичного простору. Українці, опираючись на досвід тисячолітньої традиції національного державотворення, можуть і обов’язково повинні самі запропонувати світовому співтовариству вихід із міжнародної кризи, що склалася навколо України, і в такий спосіб зберегти свій авторитет на міжнародній арені як народу, здатного вирішувати власну долю й визначати роль та місце своєї Вітчизни на міжнародній арені. Україна повинна запропонувати альтернативний неординарний проект планам і сценаріям розв’язання “українського гордієвого вузла”, які їй нав’язують провідні країни світу та успішно реалізувати його, чим здобуде незаперечний авторитет і повагу світового співтовариства. В іншому випадку, їй доведеться відмовитися від цивілізаційної перспективи та, на втіху своїм споконвічним ворогам, рано чи пізно опинитись на задвірках світової історії, а потім – зникнути з її сторінок назавжди. Доля України в її руках.

Україна, як суверенна держава, виходячи з її геополітичного становища, відповідно обґрунтованого власного бачення нею своєї ролі та місця в сучасному світі, має право запропонувати світові добре продуманий неординарний дипломатичний проект щодо мирного розв’язання сучасного “українського гордієвого вузла”, який виведе міжнародні відносини з існуючої на сьогодні геополітичної кризи, що склалася у зв’язку зі спробою Росії розв’язати його на свою користь і закономірним небажанням США та ЄС змиритися з таким фактом порушення установами глобального міжнародного порядку. Україна, беручи

до уваги нинішню ситуацію, яка склалася у світі навколо неї, повинна запропонувати такий міжнародний договір її безпеки, в якому обов'язково мають бути чітко прописані реальні механізми захисту її суверенітету та територіальної цілісності, причому її безпеку повинні гарантувати всі країни світового співтовариства. Про необхідність такого договору зазначив ще у своїй інавгураційній промові Президент України П. О. Порошенко, наголошуючи, що має намір домагатися підписання “міжнародного договору, який прийшов би на заміну Будапештському меморандуму. Такий договір має надати прямі та надійні гарантії миру та безпеки – аж до військової підтримки в разі загрози територіальній цілісності” [9].

Одна справа, коли Україні нав'яжуть міжнародний договір її безпеки, за формою і змістом вигідний тільки нашим “гарантам” безпеки і водночас “конкурентам” за домінуючий вплив над нею, і він відповідатиме їхнім геополітичним інтересам; інша справа, коли Україна сама подасть такий договір, який повністю відповідатиме національним інтересам. Пропонуємо розв'язати сучасний “український гордіїв вузол” на основі вибудування оптимальної моделі системи “золотої середини” взаємовідносин України із провідними та впливовими центрами світової політики, а також іншими державами світу, які мали, мають чи матимуть до неї свій геополітичний інтерес, яка повинна бути закріплена міжнародним “Договором безпеки України як держави з постійним нейтральним статусом”. Формулу безпеки України, подану у цьому договорі в контексті переосмислення її ролі та місця в сучасному глобалізованому та взаємозалежному світі, з огляду на досвід історії її зовнішньої політики та міжнародно-правових гарантій її безпеки, можна сформулювати так: “БЕЗПЕКА УКРАЇНИ – БЕЗПЕКА СВІТУ”, що найпереконливіше характеризуватиме українкоцентричність зовнішньополітичної філософії нашої держави. “Договір безпеки України як держави з постійним нейтральним статусом”, що не суперечитиме основним принципам та нормам міжнародного права, нормам права міжнародних договорів – певною мірою ідеальна форма мирного розв'язання сучасного “українського гордієвого вузла” для всіх зацікавлених сторін: РФ, ЄС, США. Зміст цього договору повинен базуватися на динамічній рівновазі всіх зацікавлених у його мирному розв'язанні сторін, що вкрай важливо, оскільки жодна зі сторін нізащо не допустить, щоб хоча б одна із них суттєво впливала на Україну. Дуже важливо, щоб пропонуваній міжнародній договір, що закріпив би геополітичний статус України як держави з постійним нейтральним статусом, підписали всі країни-члени ООН і взяли на себе зобов'язання ніколи, через жодні обставини не допустити, щоб окрема держава чи група держав у будь-якій формі домінувала над Україною чи посягала на її суверенітет та територіальну цілісність. Зі свого боку, Україна візьме зобов'язання ніколи, за жодних обставин не відмовлятися від нейтралітету як держава з постійним нейтральним статусом. “Договір про безпеку України як держави з постійним нейтральним статусом” має стати всеохоплюючим зобов'язуючим міжнародно-правовим документом, який зафіксує стратегічний консенсус всіх ключових гравців сучасної геополітики, всіх країн світу: і щодо питання мирного розв'язання “українського гордієвого вузла” сучасних міжнародних відносин, і щодо питання надійного гарантування безпеки України в сучасному світі, як сьогодні, так і в майбутньому. “Договір про безпеку України як держави з постійним нейтральним статусом” має стати елементом системи міжнародної безпеки.

У сучасній геополітичній ситуації, яка склалася навколо України, для світового співтовариства загалом та РФ, США, ЄС, зокрема, найкращим був би варіант підтримки ними постійного нейтралітету України гарантованого всіма державами-членами ООН в ім'я збереження миру у всьому світі. Воювати за

Україну ніхто не буде через ймовірний ризик того, що такий воєнний конфлікт може спровокувати світову війну із застосуванням ядерної зброї. Усвідомлюючи, що альтернативи мирному дипломатичному розв'язанню “українського гордієвого вузла” у сучасних міжнародних відносинах без урахування інтересів України немає, розуміючи, що переможців у боротьбі за неї не буде, “гарантам” її безпеки і водночас “конкурентам” за домінуючий вплив над нею усе ж доведеться погодитися на запропонований українськими дипломатами “Договір про безпеку України як держави з постійним нейтральним статусом”. Постійний нейтральний статус України – це те, що, тією чи іншою мірою, відповідає інтересам РФ, США, ЄС. Мирне розв'язання “українського гордієвого вузла” сучасних міжнародних відносин шляхом підтримання ними “Договору про безпеку України як держави з постійним нейтральним статусом” даватиме змогу РФ, США та ЄС зберегти обличчя великих держав та впливових геополітичних гравців у світі. Водночас наголосимо, що постійний нейтральний статус України відповідає, насамперед, інтересам всього світу, всього світового співтовариства, а не тільки інтересам “гарантів” її безпеки та “конкурентів” за домінуючий вплив над нею. Оскільки міжнародна безпека сьогодні невіддільна від альтернативи мирного розв'язання “українського гордієвого вузла” завдяки наданню Україні нейтрального статусу, гарантованого на основі Статуту ООН усіма державами-членами ООН, то виграє від цього весь світ. Однак, насамперед, виграє Україна, це однозначно.

Передусім, наголосимо, що постійний нейтральний статус не повинен бути перешкодою повноцінного членства України в ЄС (членами ЄС є такі нейтральні європейські держави: Австрія, Швеція, Фінляндія). Водночас, неухильний курс на євроінтеграцію, а в найближчому майбутньому – й повноцінне членство в ЄС, в жодному випадку не повинні стати перешкодою для набуття Україною статусу нейтральної держави.

Гарантії безпеки України, відповідно до “Договору про безпеку України як держави з постійним нейтральним статусом”, повинні мати чітко прописані механізми їхньої реалізації із застосуванням усіх існуючих на цей час можливих засобів дипломатичної, політичної, економічної, військової, інформаційної боротьби проти будь-якої держави (держав), яка в тій чи іншій формі посягатиме на державний суверенітет і територіальну цілісність української суверенної держави. Спочатку задіюють усі можливі політичні та дипломатичні засоби, а у випадку недосягнення бажаних результатів – держави-члени ООН, як держави-гаранти, зобов'язані запровадити весь спектр економічних санкцій проти країни (країн), які порушили умови цього договору: від'єднання від світової банківської системи SWIFT (Міжнародної міжбанківської системи передачі інформації та здійснення платежів), повне обмеження доступу до фінансових ринків – відключення від GPS, GSM, різні види і форми ембарго та ін. Жодна держава, якою б не була її економічна могутність, не вистоїть перед стратегією тривалих санкцій усього світового співтовариства, яка полягатиме у повільному цілеспрямованому “придушенні” економіки країни-агресора. Як виняток, країни-члени ООН можуть створити міжнародну коаліцію проти держави-агресора з надання Україні всесторонньої військової підтримки. Варто наголосити на тому, що рішення про запровадження всеохоплюючих санкцій проти агресора чи надання військової підтримки Україні повинні приймати не тільки Рада Безпеки ООН, де може бути агресор з правом вето, а Генеральна Асамблея ООН. Його необхідно приймати більшістю у дві третини голосів держав-членів Генеральної Асамблеї ООН, що братимуть участь у голосуванні. “Договір про безпеку України як держави з постійним нейтральним статусом”, що буде підписаний всіма країнами-членами ООН, має бути ратифікований їхніми парламентами. Вагаємо, що стратегія і тактика, випробувана під час мирного

розв'язання “українського гордієвого вузла”, може бути тією чи іншою мірою задіяна при функціонуванні світової системи колективної безпеки XXI ст.

Україна, як суверенна держава має право вийти із зовнішньополітичною ініціативою щодо скликання міжнародної конференції країн-членів ООН, щоб розглянути питання дипломатичного розв'язання “українського гордієвого вузла”. Завдання такої конференції – не тільки пошук шляхів повернення status quo у відносинах України з РФ, а й у виробленні реальних та надійних міжнародно-правових гарантій миру та безпеки для України на сьогодні й на майбутнє. Зокрема, насамперед, до порядку денного конференції необхідно внести “Договір про безпеку України як держави з постійним нейтральним статусом”. Важливо, щоб обговорення взаємоприйнятливої моделі нейтрального статусу України здійснювалося за участю всіх країн-членів ООН, за активного діалогу держав – постійних членів Ради Безпеки ООН, країн ЄС, країн-учасниць “G7”, “G20” та інших країн, які мали чи мають геополітичний інтерес до України.

Важливо, щоб визначення доленосного для України зовнішньополітичного курсу відбулося на основі всенародного волевиявлення її громадян і спиралося на підтримку переважної більшості населення усіх регіонів держави, українського суспільства загалом. Отож, “Договір безпеки України як держави з постійним нейтральним статусом” необхідно схвалити на Всеукраїнському референдумі, що відповідатиме очікуванням українців вирішувати свою долю і визначати роль України на міжнародній арені самим.

“Договір безпеки України як держави з постійним нейтральним статусом” матиме доленосне значення для сучасної української держави в плані гарантування її міжнародної безпеки, оскільки стане реальною міжнародно-правовою основою:

- забезпечення всім світовим співтовариством державного суверенітету України та її територіальної цілісності сьогодні й у майбутньому;
- повернення Україні анексованого РФ Криму, виведення російських військ та всіх незаконних військових збройних формувань з усіх окупованих українських земель, ліквідації самопроголошених республік на території України;
- утвердження України як самостійного геополітичного гравця у глобалізованому світі з тим, щоб вона могла відігравати власну значиму роль у європейському, євразійському та світовому геополітичному просторі;
- забезпечення стабільності міжнародного становища України сьогодні й у майбутньому;
- відмови, за взаємною згодою, провідними державами та впливовими центрами світової політики, які мають свій геополітичний інтерес до України, від політики “перетягування канату” за контрольний вплив над нею, оскільки цей договір гарантуватиме, що вона більше ніколи не служити супротивній стороні противагою проти однієї із них з метою реалізації своїх далекосяжних геостратегічних планів, що загалом сприятиме зміцненню безпеки в сучасному світі;
- гарантії того, що Україна ніколи не стане об'єктом анексії, оскільки договір міститиме статтю про заборону приєднання (аншлюс) України загалом чи окремих її територій у будь-якій формі до Росії та інших сусідніх держав, які мали, мають чи матимуть до неї свій геополітичний інтерес, мотивуючи свої дії міфічними “історичними правами” на ті чи інші українські землі, які колись були ними загарбані, а потім повернуті Україні, що остаточно позбавить від будь-яких зазіхань на її територіальну цілісність сьогодні і в майбутньому;
- недопущення “заморожування” на невизначений час присутності РФ в анексованому нею Криму та на територіях самопроголошених ДНР та ЛНР, за який Росія стовідсотково, всесторонньо й остаточно “прив'яже” їх до себе

економічно, культурно, освітньо, політично (очікувати німецький варіант об'єднання після 40-річного роз'єднання було б недалекоглядно);

- створення для України таких гарантованих світовим співтовариством міжнародно-правових зовнішньополітичних умов, за яких вона (без остраху стане залежною у різних формах від тієї чи іншої держави, груп держав) зможе, виходячи зі своїх національних інтересів, брати активну участь у регіональних та загальносвітових економічних інтеграційних процесах, з великою користю як для себе, так і для світу, без шкоди третій стороні;

- зняття напруги у міжнародних відносинах між РФ і США та РФ і ЄС через Україну, оскільки вона перестане бути своєрідним місцем суперництва між Сходом і Заходом, чи фактором посилення або послаблення російського, американського, європейського впливу у сучасній геополітиці, а “українське питання”, яке віками не давало спокою провідним державам світу чи групам держав, нарешті буде успішно розв'язане в інтересах миру і безпеки в світі;

- створення сприятливих зовнішньополітичних умов стабільного і перспективного ринку інвестицій в Україні, що даватиме змогу перетворитися їй у могутню індустріальну державу, завдяки чому вона відіграватиме властиву для її економіки роль у міжнародному розподілі праці, в регіональних, світових економічних інтеграційних процесах у власних інтересах та в інтересах світу загалом;

- нівелювання різновекторних зовнішньополітичних орієнтацій населення Заходу і Сходу України, що дуже важливо, адже територія України впродовж століть була поділена між декількома державами, що спричинило формування у населення різних її частин певних традицій зовнішньополітичної орієнтації, чим у складні моменти української історії вміло користалися вороги української державності.

Набуття Україною постійного нейтрального статусу надасть особливого значення для неї з огляду на внутрішній стан українського суспільства, так як матиме неабиякий вплив на об'єднання та консолідацію громадян, успішну розбудову держави як на сучасному етапі, так і в майбутньому.

Запропонований “Договір про безпеку України як держави з постійним нейтральним статусом”, підготовлений на основі переосмислення Україною своєї ролі та свого місця в сучасному глобалізованому світі, з огляду на досвід історії її зовнішньої політики, який за змістом і за формою відповідатиме національним інтересам у мирному розв'язанні “українського гордієвого вузла”, втілення в життя якого б дало реальні міжнародно-правові гарантії її безпеки сьогодні та у майбутньому – не утопія, і рано чи пізно стане реальністю. Безперечно, такий договір, як неординарний геополітичний хід України, стане реальною міжнародно-правовою основою мирного розв'язання “українського гордієвого вузла” міжнародних відносин новітнього часу, що відповідатиме інтересам усього світу. Історія дає Україні й світові шанс.

Список використаних джерел

1. *Будапештський меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/№998-158>. 2. *Statement of the Chinese Government on the security assurance to Ukraine issued on 4 December 1994* [Electronic resurse]. – Access mode: [https://disarmament-library.un.org/UNODA/Library.nsf/939721e5b418c27085257631004e4fbf/4bd51a4bdd15e65285257687005bbc1f/\\$FILE/A-49-783_China-effective%20intl%20arrangements.pdf](https://disarmament-library.un.org/UNODA/Library.nsf/939721e5b418c27085257631004e4fbf/4bd51a4bdd15e65285257687005bbc1f/$FILE/A-49-783_China-effective%20intl%20arrangements.pdf) 3. *Статут ООН* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010; <http://www.un.org/ru/documents/charter>. 4. *Заключний акт Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі 1975 р.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_055; <http://kimo.univ.kiev.ua/MVZP/75> 5. *Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією* [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/643_006. 6. *Липинський В.* Листи до братів хліборобів. Про ідею та організацію українського монархізму. Писані 1919–1926 р.р. / В. Липинський. – Відень, 1926. 7. *Винниченко В.* Заповіт борцям за визволення України / В. Винниченко. – Київ, 1991. 8. *Липа Ю.* Призначення України / Ю. Липа. – Львів, 1992. 9. *Промова Президента України Петра Порошенка на інавгурації (повний текст)* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/politika/promova-prezidenta-ukrayini-petra-poroshenka-na-inavnuraciyi-povniy-tekst-353552>.

Владимир Гищинский

“УКРАИНСКИЙ ГОРДИЕВ УЗЕЛ” СОВРЕМЕННОЙ ГЕОПОЛИТИКИ

Обоснована возможность развязывания “украинского гордиевого узла” современной геополитики на основании переосмысления Украиной своей роли и места в современном глобализированом мире, исходя из опыта истории ее внешней политики. Предложено и обосновано такой геополитический проект, который дал бы Украине реальные международно-правовые гарантии ее безопасности, а также убедительно свидетельствовал о том, что украинцы могут сами определять роль и место своей Родины на международной арене.

Ключевые слова: Украина, украинский вопрос, “украинский гордиев узел”, формула безопасности Украины, постоянный нейтральный статус, геополитический проект, договор безопасности, безопасность Украины – безопасность мира.

Volodymyr Hischynskyi

“THE UKRAINIAN GORDIAN KNOT” OF MODERN GEOPOLITICS

This article focuses on the need to resolve “Ukrainian gordian knot” of modern geopolitics on the base of rethinking by Ukraine its role and place in modern globalized world due to its experience of its foreign policy history. The paper proposes and justifies such a geopolitical project that would give Ukraine the real international legal guarantees of its security, and the opportunity to become the influential player in contemporary international relations, and also the opportunity for Ukrainians to determine the role and place of their Motherland at the international arena by themselves.

Key words: Ukraine, the Ukrainian question, “Ukrainian gordian knot”, formula of security of Ukraine, permanent neutral status, geopolitical project, security agreement, security of Ukraine is security of the world.